

РЕЦЕНЗИЯ

от доцент доктор инж. Николай Димитров Гаджалов,
доцент в катедра „Специализирана подготовка”
на Национален военен университет „Васил Левски” – Велико Търново

на дисертационния труд на Илия Иванов Ганев

на тема

**„СТРАТЕГИИ И МЕТОДИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА
ЕТНОПОЛИТИЧЕСКИ КОНФЛИКТИ”,**

представен за придобиване на
образователна и научна степен „доктор“
в област от висше образование „Сигурност и отбрана“,
професионално направление „Национална сигурност“,
докторска програма по научна специалност „Организация и управление
извън сферата на материалното производство“
(управление на сигурността и отбраната)

1. Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Разпадането на международната система на новообразувани враждуващи помежду си етнически автономии, което безпокои много хора в началото ХХІ в., е овладяно чрез ефективни международни и вътрешно държавни стратегии за управление на етнополитически конфликти. Отношенията между общностите и държавите в разнородни общества се променят по начин, който наподобява за създаването на нов режим на регулиране на отношенията между малцинствата и мнозинствата.

Преходът от етнически войни към политика на помиряване в световен мащаб е пространно документиран в редица изследвания.

Еднакво важно е, че броят на общностите, прилагащи въоръжено насилие, намалява, след като десетилетия наред се е увеличавал. Избухването на етническите войни, приковали вниманието на наблюдателите на практика е кульминацията на една дългосрочна обща тенденция към засилване на основаните на междуобщностни противоречия протести, която започва през 50-те години на ХХ в. и достига своя връх веднага след края на Студената война. Разпадането на СССР и на Югославия предлага подходящи условия за нови етнонационални искания и за избухването на десетки нови етнически войни в края на миналия век.

Ето защо поставената изследователска цел в дисертационния труд на Илия Ганев, да се разработи теоретично обоснована концептуална рамка за регулиране на етнополитически конфликти на Балканите, има важно теоретико-приложно значение и в този смисъл настоящият дисертационен труд, чрез поставените в него цели и задачи за решаване, е актуален с важно теоретично и практично значение.

В средата на десетилетието навсякъде по света се осъществява промяна в стратегиите на етнополитическите действия. Когато сравняваме началото и края на 90-те години на ХХ в., забелязваме умерен спад на броя на общностите (от 115 на 95), които се намират в открит конфликт и са включили принудителни мерки и насилие в своята тактика.

Друг начин за доказване на тенденциите е отбелязването на началото на

новите етнополитически конфликти.

След 1994 г., започват малко на брой нови етнополитически конфликти и не се регистрират нито протестни движения, нито въстания. Спадът в броя на новите протестни движения е особено обнадеждаващ. Тъй като броят на новите етнополитически протестни кампании намалява - от средно по десет на година в световен мащаб в края на 80-те години до четири на година след 1995 г. - извадката на потенциални бъдещи въстания се свива.

Актуалността на разработения от докторанта дисертационен труд произтича от необходимостта да бъдат анализирани теоретичните основи на етнополитическите конфликти, да се изследва въздействието на променящата се среда за сигурност върху конфликтологичния мениджмънт и се предложат съвременните стратегии за регулиране на етнополитическите конфликти в балканския регион.

Намаляването на откритите етнически конфликти в световен мащаб е резултат от съгласуваните усилия на много хора и организации. Терминът режим в международната политика се употребява в смисъл на „рамка от правила, норми, принципи и процедури”, които улесняват договарянето на конкретни споразумения между държавите. Следва да се добави, че израза режим на управлявана етническа хетерогенност е съкратено название на пакет от доктрини и практики за омиротворяване на конфликти. Този режим представлява комплекс от ясно формулирани принципи, отнасящи се до междуобщностни отношения в етнически разнородни държави, както и от набор от стратегии за институционализиране на тези принципи и за съгласуване на най-подходящите мероприятия на вътрешнодържавно и на международно ниво в отговор на етнополитически кризи и конфликти.

Дисертационният труд отговаря на приетите стандарти. Правилно са определени целта, обекта, предмета и целите на изследването. Удачно е посочен инструментариума, използван за разработването на поставения научен проблем. Ограниченията са аргументирани.

Значението на труда се изразява в обстоен научен анализ на различните идентичности и механизми, действащи в различните системи.

Основното съдържание на научната разработка на докторанта напълно съответства на темата на дисертационния труд.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

В дисертационния труд са разгледани и анализирани съществуващите в литературата, нормативната база и практиката подходи, методи и класификации за изследване (оценка и управление) на етнополитически конфликти. На база характерните особености на прилаганите модели и свързаните с тях практики и научни похвати, разпространени в различни сфери на познанието, е установено, че етнополитическите конфликти са и ще продължат да бъдат заплаха за сигурността в регионален и глобален мащаб. На база на установената необходимост от методология при управлението на конфликтите разработен и предложен Модел за управление на риска при етнополитически конфликти.

В обхвата на изследването са извършени анализи на същността и причините за появата и устойчивост на етнополитическите конфликти, както и стратегиите за тяхното регулиране.

Дисертационната работа е оформена в съответствие с традиционните изисквания към научноизследователските разработки. Структурата на дисертацията включва: увод, три глави, основни изводи към всяка глава, общи изводи и препоръки и заключение. Общият обем е 150 страници, две таблици и една фигура.

В дисертацията се разглеждат както възгледи на отделни автори, така и такива, отразени в официални национални и международни документи, които пряко са обвързани с разглежданата проблематика. Проявено е аргументирано критично отношение към възгледите на експерти, писали по този въпрос.

Докторантът си е поставил за цел да разработи теоретично обоснована концептуална рамка за регулиране на етнополитически конфликти на Балканите.

Формулираните от докторанта научно-изследователски задачи са му позволили да постигне поставената цел.

В увода авторът е обосновал актуалността на проблема, практическата необходимост и научната необходимост от неговото решаване.

Първа глава е посветена на същността и характеристиките на конфликтите в постбиполярния свят. В главата се предлага кратък исторически преглед на етноконфликтите. Анализирани са етнорелигиозният компонент на конфликтите в съвременния свят.

В обхвата на главата са представени прилаганите в националната и международна практика дефиниции и термини, засягащи темата за етнополитическите конфликти. Дефинирани са работните термини и понятия в съответствие и синхрон с добрите световни практики. Изследвана е съществуващата вътрешно нормативната база за изследване на статута на етносите и защита на основните права и свободи на гражданите.

Втора глава разглежда общите теоретични постановки, основните понятия и проблеми на конфликтологичния мениджмънт. Анализирани са стратегиите за регулиране на етнополитическите конфликти.

Конфликтологичният мениджмънт представлява особен раздел от конфликтологията, който изучава стратегии, методи и начини за управление на конфликта и неговото регулиране. В рамките на тази проблематика се използва определена терминология, характеризираща различните аспекти на дейностите, свързани с диагностиката, превенцията и регулирането на конфликта. Проблематиката на мениджмънта на етнополитическия конфликт е разделена на три основни елемента.

В главата се разглеждат проблемите за регулиране на ненасилствения конфликт и управлението им.

Анализирани са формите на макрополитическото регулиране на етноконфликта.

В Трета глава е разработен е алгоритъм за проследяване динамиката на етнополитическите конфликти и управление на същите. Анализирани са методологията за отстраняване или деполитизиране на етническите различия. Адаптиран и предложен е модел за управление на етнополитическите конфликти. Разгледани са основните стъпки при управлението на риска при управление на етнонационална сигурност.

Предложеният Модел за управление на риска на етнонационалната си-

гурност не може да сведе вероятността за осъществяване на рисково събитие до нула. Колкото и прецизно да се планират действията по управление на етнонационалната сигурност, риск винаги ще съществува. Като най-опасни могат да се оценят тези рискови фактори, които са нови за страната ни и компетентните органи нямат практически опит тях.

Оценявам изводите по отделните глави като логично следствие на извършения в тях анализ и същите дефинират последващия ход на разработката. Добро впечатление прави, че те не са самооценка на извършените действия, а констатира единствено и само получените резултати.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд. Достоверност на материала

Методиката на изследване на дисертационния труд е реализирана чрез системен подход и в съчетание с емпиричните и теоретичните методи на изследване авторова теза е получила обоснован отговор, а достигнатите резултати са логични и свързани помежду си.

Основните научни и научноприложни резултати от извършените изследвания в дисертационния труд се свеждат до доказване с нови средства на съществени и нови страни в съществуващи научни проблеми и теории. Достоверността на материала в дисертационната разработка води до полезно увеличаване на знанията в предметната научна област и представлява оригинално развитие на частни проблеми в даденото научно направление, водещи до усъвършенстване на системата за управление на сигурността и отбраната.

Илия Ганев показва умение да се диференцират понятия и термини, имащи отношение към разглежданите в дисертацията проблеми. Целесъобразното използване на цитати от публикации на експерти в разглежданата проблематика с цел уточняване на спорни постановки в теорията и практиката на сигурността, доказва способността на докторанта да прилага научни методи за аргументиране на своите тези. Изводите в края на всяка глава на дисертацията съответстват на съдържанието и са доказателство за аналитичните възможности на автора.

Посочените факти, извършените анализи и разработените изводи и препоръки в предложеният за рецензиране дисертационен труд напълно съответстват

ват като научна разработка по обем и качество на законовите изисквания съгласно чл.6.(3) на ЗРАСРБ.

4. Оценка на научните резултати и приносите на дисертационния труд

Предложеният ми за рецензия дисертационен труд е интересна разработка в областта на етнополитическите конфликти преди всичко с успешното прилагане на анализи, вижданията на автора, предложени модел и с направените практико-приложни изводи. Приносите на научното изследване се свеждат до следното:

А. Приноси с научно значение

- Обобщена е акумулираната съвкупност от знания, отнасяща се за спецификата на етнополитическите конфликти и е усъвършенствана методологията за отстраняване или деполитизиране на етнически различия;
- Адаптирана е методология за анализ и оценка на средата за сигурност през призмата на стратегиите за регулиране на етнополитически конфликти;
- Предефинирана и аргументирана е изследваната структурирана система от механизми за макрополитическо регулиране на етнически конфликт;

Б. Приноси с приложно значение

- Разработен е модел за проследяване динамиката на етнополитическите конфликти;
- Предложен е алгоритъм за управление на риска при етнически различия;
- Извлечени са поуки от практиката в световен и национален мащаб в проблемната област на регулиране на етнополитически конфликти.

Считам, че предложения за рецензиране дисертационен труд и постигнатите в него резултати са лично авторово дело. Голяма част от разглежданите идеи, принципи и решения представят нова интерпретация на съществуващи разработки с отчитане влиянието на нови фактори при непълна информация за редица от управленските процеси.

5. Оценка на публикациите по дисертацията и авторството

Посочените три публикации по темата на дисертационния труд са свързани с научното изследване и отразяват негови съставни части. Една от публикациите на докторанта е в съавторство с научния му ръководител и е в Румъния. Другите са доклади на научни конференции в НВУ „В. Левски“, през 2015 и 2016 г. Те са дали възможност на заинтересованите в тази област научни работници да се запознаят с концепциите на дисертанта. Не е посочено и не ми е известно постигнатите научни резултати в дисертацията или публикациите към нея да са цитирани от други автори.

6. Литературна осведоменост и компетентност на докторанта

Научнолитературната осведоменост и компетентност на господин Ганев не търпи възражения, а похвали за стремежа да бъдат компилирани досегашни научни мнения и изследвания в процеса на тяхното многообразие и противоречиво развитие.

Използвани са 51 литературни източници от български автори, 28 източника на руски език, 37 източника на английски език и 10 интернет източника.

Към използваните в хода на изследването източници, третиращи в различна степен отделни фрагменти и детайли от изследваната проблематика, от страна на автора е подходено максимално добронамерено и обективно, като са открити не само забелязаните слабости, но са подчертани и неоспоримите им научнопрактически достойнства.

7. Оценка за автореферата

Авторефератът е разработен съгласно законовите изисквания и съдържа основните научни проблеми и пътищата за тяхното решаване, посочени в дисертационния труд. Той дава много добра представа за научната стойност и практическата приложимост на постигнатите резултати от докторанта в процеса на научното изследване. Представен е в размер от 25 страници.

8. Критични бележки

Наред с всички добри страни, които в цялостната си рецензия съм се постарал да отбележа, съществуват някои слабости, които за съжаление са доста често срещани при оформянето на дисертационните трудове. Няма да се спирам

на отделни фрагменти, но ще отбележа най-общите, тъй като те имат важно значение за бъдещето развитие на докторанта като научен работник и изследовател.

- Има разминаване в техническото оформление на заглавните страници на дисертацията и автореферата (област на висше образование, професионално направление и докторска програма по научна специалност), неточности, повторения и правописни грешки, които не намаляват научната му стойност, но влошават външния вид на труда.

- Не са посочени автори, научни публикации и мнения по проблемите и темата на дисертационния труд, с което надграждането в научното познание ще получи своята обоснована база;

- Списъкът с цитирания и използваната литература не навсякъде е оформен съгласно изискванията на Стандарт за библиографско цитиране - БДС/ISO 690:2011;

- Дисертационният труд не съдържа изискуемото, съгласно чл. 27, ал. 2 в ППЗРАСРБ - „резюме на получените резултати с декларация за оригиналност”.

Посочените критични бележки не се отразяват съществено върху значимостта на приносите в дисертационния труд.

Дисертацията е задълбочен и добре оформен научен труд от изследването на актуален проблем и с постигнатите научни и научно-приложни приноси доказва способността на докторанта – Илия Иванов Ганев, самостоятелно да разработва въпроси, важни за управление на сигурността и отбраната на Република България.

9. Заключение

Предложеният дисертационен труд от Илия Иванов Ганев на тема: **„СТРАТЕГИИ И МЕТОДИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ЕТНОПОЛИТИЧЕСКИ КОНФЛИКТИ”** е в пълно съответствие с изискванията за придобиване на образователната и научна степен “Доктор” на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение.

В дисертационния труд има научни и научноприложни резултати, които представляват принос за развитието на науката. Тези резултати допринасят за

намиране на адекватен изход от етнополитическите конфликти, но тяхното прилагане в крайна сметка е локален въпрос и резултат от решения, вземани от съответните общества и правителства.

10. Оценка на дисертационния труд

Предвид постигнатите научни и научноприложни резултати в дисертационния труд на тема: **„СТРАТЕГИИ И МЕТОДИ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ЕТНОПОЛИТИЧЕСКИ КОНФЛИКТИ”** на Илия Иванов Ганев и като се отчете досегашната му успешна учебна и научна дейност, декларирам своята **положителна оценка** и предлагам на уважаемото Научно жури да му присъди образователната и научна степен “Доктор” в област на висшето образование: 9. „Сигурност и отбрана”, Професионално направление 9.1. „Национална сигурност” и докторска програма „Организация и управление извън сферата на материалното производство“ (управление на сигурността и отбраната).

ДАТА: 30 май 2018 година

РЕЦЕНЗЕНТ:

Доц. д-р инж.

Николай Гаджалов